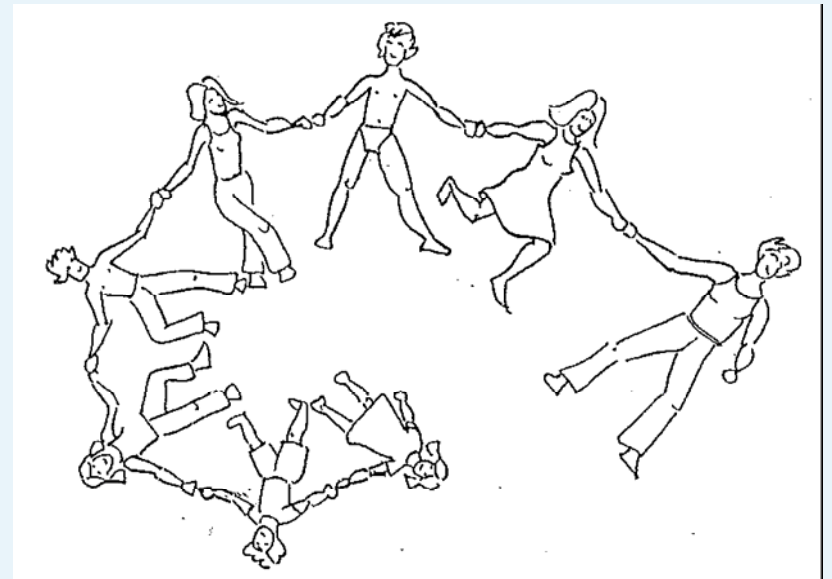

Rigshospitalets Juliane Marie Center
Klinik for Vækst og Reproduktion

REGION

Børn med for tidlig pubertetsudvikling

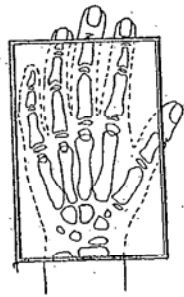

Vækst og Reproduktion
Afsnit 5064
Opgang 5, 6. sal
Rigshospitalet
Juliane Marie Centret
Blegdamsvej 9,
2100 Kbh Ø

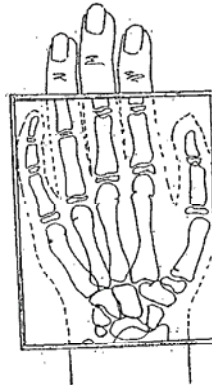
Telefon: 35 45 50 64
www.rh-gr.dk

Lise Aksglæde
marts 2010

Barnehånd

Hånd fra barn i pubertet

Behandling

Hvis det besluttes, at puberteten skal stoppes, vil egen læge give barnet en indsprøjtning hver 3.-4. uge, dette bremser de overordnede kønshormoner. Målet med behandlingen er, at pubertetsudviklingen bliver sat på pause. Brysterne kan måske blive lidt mindre eller helt forsvinde igen. Hvis barnet har fået kønsbehåring, vil denne dog ikke forsvinde.

Efter 3 måneders behandling laves endnu en hormontest for at sikre, at behandlingen bremser de overordnede kønshormoner som planlagt. Derefter vil lægen undersøge barnet hver 3.-4. måned for at konstatere, hvordan det går, og se at puberteten stadig er bremset. Nogle gange tages blodprøve eller røntgenbillede af hånden i forbindelse med undersøgelsen.

Behandlingen fortsætter, indtil barnet og forældrene i samråd med lægen mener, at det er tid at stoppe. Det kan være, når de andre i klassen begynder deres pubertet, og når barnet har nået den alder, hvor den normale pubertet ellers ville være startet. (For yderligere info se separat folder om behandling af for tidlig pubertet).

Hvad sker der når behandlingen afsluttes?

Når behandlingen standses, vil barnets pubertet gå i gang af sig selv. Barnet kommer til undersøgelse hver 3.-4. måned, indtil puberteten er afsluttet. For pigernes vedkommende indtil de har fået menstruation.

Hvad er puberteten?

Puberteten er den periode, hvor piger udvikler sig til kvinder, og drenge til mænd. Puberteten sættes i gang, når kroppen begynder at danne stigende mængder af de overordnede kønshormoner (LH og FSH). Disse hormoner produceres i hypofysen, som er en lille kirtel under hjernen. Hormonerne sendes med blodet rundt i kroppen, hvor det når æggestokkene hos piger og testiklerne hos drenge. Når æggestokkene og testiklerne begynder at modnes, dannes kønshormonerne. Disse er med til at igangsætte vækstspurten, brystudviklingen, væksten af penis og testikler og kropsbehåringen.

Hypofysen

Pigers pubertet

Piger går normalt i pubertet i 8 til 13 års alderen. De første synlige tegn på at puberteten er startet er, at brysterne begynder at vokse. Pigen får kønsbehåring og hår under armene og begynder at lugte af sved. Omkring det tidspunkt, hvor de første tegn på puberteten registreres, begynder pigen at vokse hurtigere end hidtil. Den første menstruation kommer typisk 2-3 år efter de første pubertetstegn, men det kan variere.

Drenges pubertet

Drenge går i gennemsnit i pubertet et år senere end piger, og starter således normalt i 9 til 14 års alderen. De første tegn på at puberteten er startet er, at testiklerne begynder at vokse, og der kommer kønsbehåring og hår under armene. Hos drengene kommer vækstspurten ca. midtvejs i puberteten, hvor også stemmen går i overgang.

For tidlig pubertet

Hvis en pige udvikler tegn på pubertet, før hun er fyldt 8 år, eller en dreng før han er fyldt 9 år, betegnes det som for tidlig pubertet. Langt hovedparten af børn med for tidlig pubertet er piger.

I langt de fleste tilfælde er der tale om en helt normal pubertet hos et raskt barn, som blot er startet før forventet. I meget sjældne tilfælde kan det dog være en sygdom, som har igangsat puberteten, og derfor bør alle børn med for tidlig pubertetsudvikling undersøges nærmere. Det kan f.eks. dreje sig om en svulst i hjernen, eller om senfølger efter meningitis, eller hvis barnet tidligere har fået strålebehandling på hjernen pga. en svulst. Endelig ses tidlig pubertet også ved meget sjældne sygdomme i æggestokke, testikler og binyrer, og i forbindelse med stofskiftesygdomme. I de senere år har det vist sig, at relativt mange børn, der er adopteret, går tidligt i pubertet.

Undersøgelser

Barnet undersøges af lægen for at finde ud af, hvor langt barnet er i sin pubertet. Hos piger vurderes brysterne, og drenge får vurderet størrelsen af testiklerne. Hos både piger og drenge undersøger lægen endvidere, hvor meget kønsbehåring barnet har. Der laves en vækstkurve, som kan være med til at give et billede af barnets udvikling. Det er derfor vigtigt, at familien medbringer så mange af barnets tidligere højde- og vægtdata som muligt, f.eks. fra barnets bog eller skolens sundhedsplejerske.

Hvis de første undersøgelser fortsat giver mistanke om, at barnet er gået i pubertet, skal barnet have taget en blodprøve eller have lavet en hormontest (se separat folder om hormontest).

For at finde ud af hvor meget knoglerne er modnet i forhold til barnets alder, tages et røntgenbillede af venstre hånd for at vurdere vækstzonernes udvikling.

Hos pigerne foretages der nogle gange en ultralydsundersøgelse for at se udviklingen af æggestokke og livmoder. Scanning foretages uden på maven.

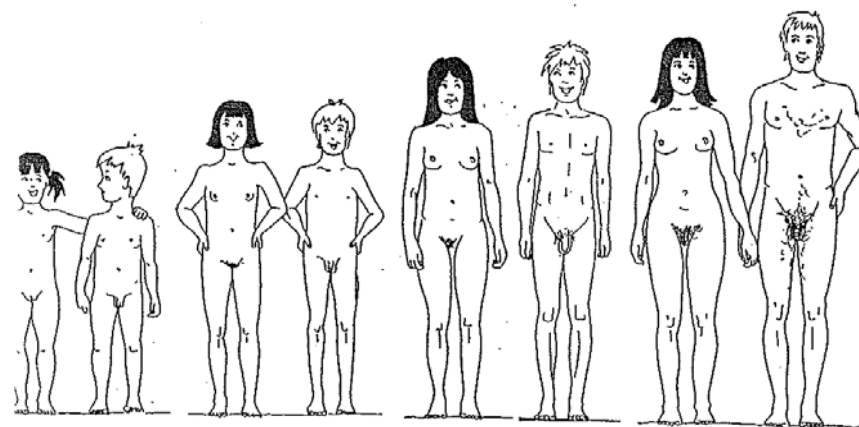
Hvis ovenstående undersøgelser viser, at puberteten er gået i gang, vil der blive foretaget en MR-scanning af barnets hoved. Dette er for at udelukke, at der skulle være tale om f.eks. en knude, der har sat puberteten i gang.

Tidlig pubertet kan behandles

Hvis undersøgelserne af barnet viser, at barnet er gået tidligt i pubertet, kan man vælge at give pubertetsbremsende medicin. Beslutningen om barnet skal starte behandling sker i samråd mellem familien og lægen. Skal barnet have bremsset sin pubertet, eller skal den have lov til at fortsætte? I tilfælde hvor puberteten starter meget tidligt, er der ingen tvivl om at udviklingen skal bremses. I tilfælde hvor barnet starter kort før den normale alder, kan der være overvejelser om, hvorvidt det er hensigtsmæssigt, at puberteten standses.

Overvejelser kan være:

- Hvor langt er skolekammeraterne i deres udvikling?
- Hvordan er barnets psykiske modenhed?
- Vil barnet kunne håndtere de kropslige forandringer og klare at se anderledes ud?
- Hvordan ser barnets vækst ud? Vil den tidlige pubertet påvirke barnets sluthøjde?

Kroppens udvikling fra barn til voksen